

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ Ε. ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ

Η ΧΑΡΑΜΟΓΛΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ Η ΛΕΥΚΑΔΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

Ευχαριστώ το *Πνευματικό Κέντρο* για την πρόσκλησή του, χάρις στην οποία αξιώνομαι να μιλήσω για τρίτη φορά δημόσια για τον Αριστοτέλη Α. Χαραμόγλη (1919-2003) και το κύριο έργο της δημόσιας ζωής του, τη *Χαραμόγλειο Ειδική Λευκαδιακή Βιβλιοθήκη*. Επιτρέψτε μου να θυμίσω ότι πήρα μέρος και στην τιμητική εκδήλωση που οργάνωσε η *Εταιρεία Λευκαδικών Μελετών* το 1994 στην Αθήνα. Από εκείνη την εκδήλωση προέκυψε το βιβλιαράκι με τις ομιλίες της εκδήλωσης αλλά και τα συνοπτικά περιεχόμενα της Βιβλιοθήκης, καθώς και το χρονολόγιο της δημιουργίας της. Από αυτό το βιβλιαράκι, που το έχετε πάρει όλοι σας, είτε στην πρώτη έκδοση το 1994 είτε στη δεύτερη έκδοση, που τυπώθηκε πριν από λίγες μέρες με την ευκαιρία του σημερινού Αφιερώματος Μνήμης και Τιμής, θα έχετε ίσως διαβάσει και το δικό μου κείμενο, γι' αυτό σας παρακαλώ να δείξετε κατανόηση για κάποιες επαναλήψεις μου, ιδιαίτερα στην τεχνική περιγραφή της ταξινόμησης της Βιβλιοθήκης και των περιεχομένων της, που ίσως σας φανούν βαρετές.

Τα ευχαριστήρια πάνε μαζί με την έκφραση της ικανοποίησης γιατί βρέθηκαν τρόποι να τιμηθεί ο Αριστοτέλης Χαραμόγλης και από τη γενέτειρα και τους πατριώτες του, όσο βρισκόταν ανάμεσά μας δραστήριος, ενθουσιώδης, μαχητικός, άγρυπνος στη στράτευσή του για την προκοπή της Βιβλιοθήκης, που τη θεωρούσε μέρος της λευκαδίτικης προόδου. Όλες οι τιμητικές εκδηλώσεις που έγιναν και θα τις βρείτε καταγραμμένες στο χρονολόγιο του μικρού βιβλίου, αλλά και το σημερινό επετειακό αφιέραμα μνήμης και τιμής, έχουν το ίδιο χαρακτηριστικό, όπως και εκείνος το ήθελε: μιλάμε για εκείνον ως ιδρυτή της Βιβλιοθήκης και αυτή η ταύτιση είναι δικαίωση για τον άνθρωπο και το έργο του, καθώς είναι κατόρθωμα όσο ζεις, και κυρίως όταν φεύγεις από τον κόσμο, να σε θυμούνται γι' αυτά που προσέφερες στο κοινωνικό σύνολο.

Η συγκρότηση και ο συνεχής πλουτισμός της Βιβλιοθήκης ήταν η κύρια φροντίδα στα τελευταία 30 χρόνια της ζωής του Τέλη, από το 1973 έως το 2003. Ας πάρουμε, λοιπόν, τα πράγματα από την αφετηρία αυτής της προσπάθειας και ας μιλήσουμε για τους Λευκαδίτες και την παροικία τους στην Αθήνα, στο

πλαίσιο της οποίας ζούσε για τρεις δεκαετίες ο Χαραμόγλης. Μακριά από το νησί του, όπως και τόσοι άλλοι Λευκαδίτες, με τη νοσταλγία να δυναμώνει την αγάπη για τον τόπο της παιδικής του ελευθερίας και των αναμνήσεων. Και ακόμη με τις ανάγκες αναζήτησης στηριγμάτων βίου, που οδηγούν τον άνθρωπο στη διαδικασία ανασυγκρότησης της προσωπικής και της συλλογικής, της ιστορικής μνήμης, που είναι προϋπόθεση του πολιτισμού. Θα έλεγα ακόμη, με το νου μου στον τιμώμενό μας και τη γενιά του, όπως και τις αμέσως επόμενες γενιές, ότι πίστευαν στις πολιτισμικές αξίες και θεωρούσαν ότι οι αξίες αυτές θα γίνουν κτήμα των πολλών μέσα από τις κοινωνικές μεταβολές για τις οποίες αγωνίζονταν.

Τα ίδια χρόνια, στην Αθήνα του 1970, ώριμοι εκπρόσωποι των λευκαδίτικων γενεών που έζησαν την Κατοχή και τον Εμφύλιο, με συνείδηση αστών της πρωτεύουσας, που έχουν ανάγκη αναφοράς στον τόπο των παιδικών χρόνων και της νεότητας, συναντώνται και, με συνείδηση συμβιβασμού ιδεολογικών απόψεων αλλά και ένα ελάχιστο κοινό πρόγραμμα μελέτης του παρελθόντος και διάσωσης κάποιων τεκμηρίων του, ιδρύουν την *Εταιρεία Λευκαδικών Μελετών*. Στον πρώτο τόμο της *Επετηρίδος* (1971) της Εταιρείας ο πρόεδρος της Βασίλειος Φραγκούλης (1907-1974) συνδέει την ίδρυση με την ανεπιτυχή, ενωτική και τότε, προσπάθεια ίδρυσης Εταιρείας το 1949 και σημειώνει για τους σκοπούς της Εταιρείας: «Όσα εγράφησαν ή έλαβον καθ' οιονδήποτε τρόπον την επένδυσιν οιασδήποτε μορφής της ύλης, υπάρχουν, και θα αναζητηθούν και θα εξευρεθούν, διά να προστεθούν εις όσα είναι ήδη γνωστά, και δημοσιευμένα θα φωτίσουν πληρέστερον το παρελθόν».

Η *Εταιρεία Λευκαδικών Μελετών* έδρασε ορμητικά, παρ' όλο τον παραδοσιακό, ιεραρχικό και ακαδημαϊκό της χαρακτήρα, και αξιοποιώντας μόχθο δεκαετιών σημαντικών ανθρώπων παρουσίασε δύο συνθετικά λευκώματα του Γεράσιμου Γρηγόρη (1907-1985) για τον Σικελιανό και τον Βαλαωρίτη, έργα που είναι κοντά στα λευκαδίτικα και τα εθνικά στερεότυπα, αλλά είναι συγκροτημένα με γνώση των πραγμάτων και υψηλή καλαισθησία. Η *Χριστιανική τέχνη στη Λευκάδα* και αργότερα η δίτομη *Ιστορία της Λευκάδος* του Πάνου Ροντογιάννη (1911-1996) χαρίζουν στους φιλόστορους την έγκυρη δυνατότητα ανάγνωσης του παρελθόντος. Η παρουσίαση του έργου του Ντέρπφελντ για τη Λευκάδα ως ομηρική Ιθάκη από τον Β. Φραγκούλη έδωσε τη δυνατότητα έγκυρης πρόσβασης σε μια θεωρία που θερμαίνει τη φαντασία των Λευκαδίων έναν αιώνα, και χρησιμοποιήθηκε πολλαπλά.

Η ίδρυση της *Εταιρείας Λευκαδικών Μελετών*, παρ' όλο που δεν ήταν, ούτε έγινε ποτέ, «μαζικός» φορέας, εξέφρασε μια γενικότερη συνειδητοποίηση της ανάγκης αναφοράς στη γενέτειρα, της οποίας έπρεπε να μελετηθεί το παρελθόν, για να τονωθεί και η σύγχρονη εικόνα της. Το είχαν αυτό ανάγκη οι Λευκαδίτες της Αθήνας (αλλά και της Πάτρας και των παροικιών άλλων πόλεων και ακόμη εκείνοι των παροικιών του εξωτερικού), που έπρεπε να έχουν μια συλλο-

γική παρουσία στην ανταγωνιστική και όλο και πιο απρόσωπη απέραντη πρωτεύουσα.

Οι πανεπιστημιακοί, οι καθηγητές, οι δάσκαλοι, οι λογοτέχνες, οι λόγιοι και οι φιλόστορες, που πλαισίωσαν την Εταιρεία, έγιναν σιγά σιγά οι σύμβουλοι και οι βοηθοί του Τέλη στην προσπάθειά του. Τους θυμάμαι –νεαρός φιλόλογος τότε– να «συνεδριάζουν» στο ζαχαροπλαστείο «Πικαντίλι» απέναντι από την Εθνική Βιβλιοθήκη με «πρόεδρο» τον Δημοσθένη Κουνιάκη. Ο Γεράσιμος Γρηγόρης και ο Αριστόξενος Σκιαδάς (1932-1994) τον ενέπνεαν περισσότερο, αλλά όλοι, ποιος λίγο, ποιος πολύ, προθυμοποιούνταν ή ενέδιδαν στις επίμονες εκκλήσεις του για πληροφορίες, συστάσεις και τηλέφωνα, για βιβλία και φωτοτυπίες. Το ίδιο και άλλοι πνευματικοί εργάτες που δραστηριοποιούνταν εκτός Εταιρείας.

«Όλοι χρειαζόμαστε μια πατρίδα», μας έλεγε η Δέσποινα Θεμελή-Κατηφόρη (1931-1988), λίγο επιτιμητικά σ' εμάς, νεαρούς φιλόλογους τότε, που θεωρούσαμε ότι οι τοπικές αθηναϊκές συνάψεις σήμαιναν πατριωτική ρητορεία και κάποτε κάποιους αφόρητους διαγκωνισμούς για τα πρωτεία. Οι πολλοί Λευκαδίτες της Αθήνας, μικροαστοί και παρεπιδημούντες, αναφέρονταν στον *Σύλλογο Λευκαδίων* και κυρίως συναντιώνταν στα καφενεία-λευκαδίτικα στέκια γύρω από την Ομόνοια και ακόμη στο πρακτορείο των λεωφορείων: εκεί ο μορφωμένος γνωστός ή ο χωριανός άνοιγε κουβέντα για την ιστορία και τις χάρες της γενέτειρας και των πατριωτών μας.

Ο Αριστοτέλης Χαραμόγλης ξεκινά το 1973 τη συγκρότηση της βιβλιακής συλλογής του, αναζητώντας ξανά τα μονοπάτια που οδηγούν στους τόπους που βιώθηκε η ελευθερία των παιδικών και νεανικών χρόνων: νοσταλγία, που η ωριμότητα οδηγεί στη μνήμη, τη συνολική, χωρίς επιμερισμούς και ιεραρχήσεις. Η Λευκάδα και οι άνθρωποί της όλων των εποχών, «στον άμετρο καιρό», στη γενέτειρα και όπου γης, όπως αυτοϊστορήθηκαν με τα έργα τους ή όπως του ιστορήσαν άλλοι, Λευκαδίτες και ξένοι: αν μπαίνει κάποιος περιορισμός στη βούληση για συναγωγή τεκμηρίων, αυτός προσδιορίζεται κυρίως από τις δικές του οικονομικές προϋποθέσεις. Όχι εικόνες, πίνακες ζωγραφικής, αρχαιότητες, που απαιτούν μεγάλες δαπάνες και είναι δυσεύρετα. Τα έντυπα μόνο, που αποτυπώνουν κείμενα, εικόνες, χαρακτηριστικά, ζωγραφικά έργα, φωτογραφίες. Αλλά και τα έντυπα δεν είναι λίγα και, καθώς δεν ξεκινά με οδηγούς τις βιβλιογραφικές συναγωγές (οι οποίες, άλλωστε, για τον 20ό αιώνα δεν υπάρχουν), δεν γνωρίζει ούτε προσεγγιστικά τα μεγέθη τους. Στην αναζήτησή του δεν αρκείται στη βιβλιογραφική ένδειξη, που θα μπορούσε να κρατήσει σ' ένα κομμάτι χαρτί ή, όπως γνώριζε καλά, σ' ένα τετράδιο, όπως το «μνημειώδες» λογιστικό βιβλίο που κρατούσε στο επάγγελμά του.

Ήθελε τα ίδια τα πράγματα: τα βιβλία, τα φυλλάδια, τα χαρακτηριστικά, τις αφίσες, τους χάρτες: αλλά ήταν έτοιμος να καταφύγει στο υποκατάστατο των φωτοτυπιών, που έδενε σε τετράδια για να τα διατηρήσει στη συλλογή του, έστω κι αν αργότερα έβρισκε πρωτότυπο αντίτυπο. Δεν σταματούσε στα αυτοτελή: οι

μελέτες και τα άρθρα σε εφημερίδες, περιοδικά, σύμμεικτους τόμους έβρισκαν ισότιμη φροντίδα. Κάποτε αγόραζε ολόκληρους τους τόμους, άλλες φορές έβρισκε ανάτυπα, άλλοτε κατέφευγε στις φωτοτυπίες. Έβρισκε τρόπους να συγκεντρώνει και όσα βιβλία έχουν μικρές αναφορές στη Λευκάδα: αν αποκτούσε ολόκληρο ένα τέτοιο βιβλίο, ανέγραφε το λόγο για την είσοδό του στην Ειδική Λευκαδιακή Βιβλιοθήκη· όταν κατέφευγε σε φωτοτυπίες των σελίδων με τις αναφορές στη Λευκάδα προσέθετε και τον τίτλο του βιβλίου σε φωτοτυπία. Αν έβρισκε επιμέρους ανάτυπα, σπαράγματα ή αποκόμματα ενός βιβλίου, περιοδικού ή εφημερίδας που αναφέρεται στη Λευκάδα, ή ο συγγραφέας του είναι Λευκαδίτης, τα αποκτούσε· αν δεν το έβρισκε, δεν φωτοτυπούσε το επιμέρους, εφόσον είχε αποκτήσει το συνολικό έργο. Το επιμέρους, αν είναι έργο Λευκαδίτη και αναφέρεται σε λευκαδίτη συγγραφέα, ταξινομείται στο συγγραφέα του· και μόνο αν βρεθεί δεύτερο αντίτυπο τοποθετείται στο όνομα του λευκαδίτη συγγραφέα που αναφέρεται. Αν αναφέρεται σε ειδικό ή γενικό θέμα της λευκαδίτικης πραγματικότητας, ταξινομείται σ' αυτό το θέμα.

Όλες αυτές οι ταξινομικές αναφορές, που μοιάζουν σχολαστικές, έγιναν για να δείξουν τις εμπειρικές λύσεις που έδωσε ο Χαραμόγλης, οδηγημένος από τη βούλησή του να μην αφήσει απ' έξω από το ταξινομικό του σύστημα ούτε τα υποκείμενα των εντύπων, τους συγγραφείς, ούτε τα αντικείμενα, τα θέματα, και να φωτύνει έτσι την εικόνα της Λευκάδας έστω και κατά την πρώτη προσέγγιση στη Βιβλιοθήκη. Από άλλη άποψη, αυτές οι περιγραφικές μου αναφορές νομίζω ότι έδειξαν πόσο ανάγκη έχει η συλλογή από μια πολυδύναμη αναλυτική ηλεκτρονική καταγραφή, που θα επιτρέπει τη μέγιστη ανάκληση των στοιχείων σε συνδυασμούς που θα δίνουν απαντήσεις στα ερωτήματα του χρήστη της Βιβλιοθήκης και του μελετητή των λευκαδίτικων πραγμάτων.

Μίλησα προηγουμένως για την αφετηριακή «αδιαφορία» του Χαραμόγλη στα βιβλιογραφικά βοηθήματα. Το χαρακτηριστικότερο είναι ότι και η συνεργασία του (1975-1976) με τον Δημοσθένη Κουνιάκη (1890-1976) για τη σύνταξη της *Λευκαδικής Βιβλιογραφίας* –που του τόνωσε το ηθικό και το ζήλο για εμπλουτισμό της συλλογής του, η οποία αποδεικνυόταν σημαντική, αφού είχε βιβλία και δημοσιεύματα που ο Κουνιάκης δεν είχε εντοπίσει στις δημόσιες βιβλιοθήκες– δεν τον έπεισε να χρησιμοποιεί τις βιβλιογραφίες, έστω για να σημειώνει όποια βιβλία ή άλλα έντυπα αποκτούσε. Οι δρόμοι των ζητησεών του ήταν προσωπικοί: χρησιμοποιούσε τα γενικά έργα για τη Λευκάδα και από τις εγκυκλοπαίδειες και τα βιογραφικά λεξικά έφτανε στα πρόσωπα και ύστερα στα βιβλιογραφικά δελτία των βιβλιοθηκών· τηλεφωνούσε ή αλληλογραφούσε με λευκαδίτες συγγραφείς ή τους απογόνους τους και ζητούσε τα βιβλία τους, ευγενικά, απόλυτα και επίμονα. Κάθε Βλαντής είναι Λευκαδίτης και παύει να συγκεντρώνει τα έργα του όταν διασταυρωμένα αποδειχτεί ότι είναι Κυθήριος· το ίδιο γίνεται για κάθε Γιαννουλάτο, Σέρβο, Δευτεραίο, Σταματέλο...

Το κυνήγι των κάθε λογής εντύπων τον έφερνε και μπροστά σε ευρήματα με

χειρόγραφο μορφή· όπου μπορούσε ή του προσφέρονταν, τα αποκτούσε: κατάστιχα μαπακάληδων, συμβόλαια, τμήματα προσφυγικού αρχείου, χειρόγραφα αγωνιστών και δημιουργών, ιδιωτικά αρχεία. Άρχισε να κινείται και προς την κατεύθυνση μικροφωτογράφισης χειρογράφων συγγραφέων και γραφέων, ενώ συνέχιζε πάντα τη φωτοτύπηση του αρχειακού υλικού που συναντούσε.

Διάβαζε τα δημοσιεύματα που συγκέντρωνε και σχημάτιζε γνώμη· αλλά και όταν τα γραφόμενα δεν τον ενθουσίαζαν ή όταν οι πληροφορίες που συγκέντρωνε για το πρόσωπο δεν τον γοήτευαν, συνέχιζε με το ίδιο πάθος να αναζητά όλα τα δημοσιεύματά του, με μόνο στόχο την πληρότητα της συλλογής του: «εγώ έχω υποχρέωση να τα συγκεντρώνω όλα».

Όταν έβρισκε χρόνο και διαθέσιμες σειρές, «σάρωνε» τα μεγάλα περιοδικά όλων των επιστημών, και οι φάκελοι με τις φωτοτυπίες, που αποκόμιζε και τις έδενε σε τετράδια, τον ενθουσίαζαν: «είναι μεγάλη η Λευκάδα!» έλεγε και η φωνή του πνιγόταν, με ανάμικτα συναισθήματα: τη χαρά του συλλέκτη, του ερευνητή την ικανοποίηση, ότι δεν μόχθησε ματαιώς, κι ακόμη το φόβο ότι δεν θα τα προφτάσει όλα. Τα τελευταία χρόνια κατέφευγε στη βιβλιογραφική καταγραφή άρθρων και μελετών: κι ας έρθουν άλλοι να τα φωτοτυπήσουν κάποτε.

Έτσι, κατάφερε να δημιουργήσει μια συλλογή, που την υπολόγιζε σε 40.000 περίπου τίτλους, με τα έργα 810 περίπου Λευκαδίων και άλλο υλικό που καλύπτει 70 ενότητες λευκαδίτικων θεμάτων, που μπορούν να υπερβούν και τις 70.000, όπως ο ίδιος υπολόγιζε, όταν θα γίνει αναλυτική καταγραφή της Βιβλιοθήκης.

Η συνολικότητα της ματιάς του Χαραμόγλη στα γραπτά τεκμήρια της λευκαδίτικης πραγματικότητας του παρελθόντος και του παρόντος, χάρις στο συλλεκτικό του πάθος και την αποφυγή κάθε αποκλεισμού, είχε συνέπεια το ξεπέραςμα των ιδεολογημάτων και των κοινωνικών προσδιορισμών που δεσμεύουν τέτοιες προσεγγίσεις και εγχειρήματα. Η συλλεκτική του προσπάθεια με την καθολικότητά της στράφηκε σε θέματα και πράγματα για τα οποία οι παραδοσιακές βιβλιοθήκες δηλώνουν άρνηση παραλαβής και η επίσημη φιλολογία και ιστορία τα αντιμετωπίζουν με σιωπές: το υλικό των μελετών από δημόσιες υπηρεσίες για την πανίδα και τη χλωρίδα του νησιού, οι γεωλογικές μελέτες, η σειρά των στατιστικών απογραφών, η σειρά τηλεφωνικών καταλόγων, από τότε που τα τηλέφωνα ήταν μετρημένα, η μεγάλη συλλογή των εντύπων της τουριστικής προβολής της Λευκάδας (αφίσες, φυλλάδια, οδηγοί, χάρτες, κάρτες) δείχνουν το εύρος και τις «εκπλήξεις» που συναντά ο ερευνητής-χρήστης στη Χαραμόγλειο.

Το μεγάλο έργο που πύργωσε ο Χαραμόγλης με τη συγκρότηση της συλλογής του, χάρις στη δική του επιμονή και λαχτάρα, αλλά και τη γενναιότητα των δημοτικών αρχόντων, ανήκει στο *Πνευματικό Κέντρο* του Δήμου Λευκάδας, όπως άρμοζε, και στεγάστηκε σε κατάλληλο χώρο στο κέντρο της πόλης. Οι ευχές που κάναμε πριν από 10 χρόνια, στην πρώτη τιμητική εκδήλωση, δεν πραγματοποιήθηκαν, ως προς την πολυδύναμη ηλεκτρονική καταγραφή της Βιβλιοθήκης, ώστε να την αναδείξουν σε ένα σύγχρονο κέντρο τεκμηρίωσης των λευκαδικών μελετών. Νομίζω,

όμως, ότι από σήμερα είναι ευκαιρία να αρχίσουμε να σχεδιάζουμε τρόπους για να πραγματοποιηθεί αυτό το πολυδάπανο έργο, το οποίο θα είναι πολλαπλάσια προστιθέμενη αξία στο βασιλικό δώρο του πατριώτη μας προς τη γενέτειρα.

Οι προσπάθειες του ιδρυτή για τον συνεχή πλουτισμό της Βιβλιοθήκης στηρίχτηκαν οικονομικά από το *Πνευματικό Κέντρο*. Οι υπάλληλοί του διαφύλαξαν με στοργή τη Βιβλιοθήκη και την κράτησαν ανοιχτή και φιλική στο κοινό.

Ο πρακτικός τρόπος κατάταξης, όπως τον καθόρισε ο ιδρυτής της, και η παρουσία του, όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια, βοήθησαν, παρά την έλλειψη καταλόγων, πολλούς ερευνητές να εντοπίζουν τα αναζητούμενα βιβλία, εφημερίδες και τεκμηριωτικό υλικό με αποτελέσματα εντυπωσιακά. Με την ανάγνωση των μελετών για τη Λευκάδα, που δημοσιεύτηκαν τα τελευταία χρόνια, ανακοινώθηκαν σε συνέδρια, κατατέθηκαν ως πτυχιακές και μεταπτυχιακές εργασίες, διαπιστώνεται πόσο η Χαραμόγλειος βοήθησε στον ακριβέστερο υπομνηματισμό τους, θέτοντας στη διάθεση των ερευνητών συγκεντρωμένη ύλη, για κάθε θέμα, σε υψηλό βαθμό πληρότητας. Στις διαπιστώσεις αυτές συμφωνούν και έμπειροι ερευνητές που χρησιμοποίησαν προηγουμένως τις δημόσιες και ιδιωτικές αθηναϊκές βιβλιοθήκες.

Και προς άλλη κατεύθυνση η Χαραμόγλειος λειτούργησε παραδειγματικά. Η δωρεά της Βιβλιοθήκης πριν από 20 χρόνια στο Πνευματικό Κέντρο και η λειτουργία της τα τελευταία 13 χρόνια, η αναγνωρισιμότητα και το κύρος που απέκτησε και με την ενεργό παρουσία του Ιδρυτή της έδωσαν το μήνυμα ότι κάτι άλλαξε στον τρόπο που οι ηγεσίες αλλά και οι κάτοικοι της πόλης και του νομού αντιλαμβάνονται και στηρίζουν μια προσπάθεια, που δεν ξεκινά από αυτόνομες καθημερινές ανάγκες, αλλά προσπαθεί να κινητοποιήσει ενδιαφέροντα και να δημιουργήσει προοπτικές παιδείας και πολιτισμού.

Όσοι από εμάς γνωρίζουν την ιστορία και τις ελληνικές περιπέτειες των βιβλιοθηκών και των μουσειακών συλλογών, εκτιμήσαμε τη θετική στάση των δημοτικών Αρχών αλλά και των πολιτών απέναντι στη Χαραμόγλειο και στον ιδρυτή της, ως ένδειξη προόδου, και τη συνδυάσαμε με την παράλληλη στήριξη της δημιουργίας του νέου *Αρχαιολογικού Μουσείου*, που είναι απόκτημα για το νομό μας, της *Βιβλιοθήκης Νίκου Σβορώνου* και λιγότερο με τη στήριξη των προσπαθειών για καλύτερη στέγαση του πολύπαθου *Ιστορικού Αρχείου* ή της *Δημόσιας Βιβλιοθήκης* και της Συλλογής των εικόνων, που αναβάθμισαν εντυπωσιακά τη λειτουργία τους. Τα ίδια χρόνια, οι Αρχές του νομού και η κοινωνία στήριξαν, με μικρότερη ή μεγαλύτερη παρουσία, εκτός από τις *Γιορτές Λόγου και Τέχνης*, την οργάνωση δεκάδων αξιόλογων συνεδρίων και εκδηλώσεων, που οργανώθηκαν στην πόλη, με τις οριακές δυνατότητες των υποδομών και την ανεπάρκεια οικονομικών πόρων, που ξεπεράστηκαν με υπερπροσπάθειες και εθελοντισμό.

Σε άλλες συναντήσεις έχουμε μιλήσει για την προσπάθεια της Λευκάδας στην ιστορική της διαδρομή να φτάσει τα άλλα Επτάνησα στην οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη. Είναι μια προσπάθεια που συνεχίζεται, καθώς τώρα κι

νούμαστε στην κοινότητα του ελληνικού κόσμου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με καλύτερους όρους απ' ό,τι στο παρελθόν, αλλά χωρίς περιθώρια εφησυχασμού. Συχνά οι Αρχές μας αλλά και οι κοινωνικές οργανώσεις καταθέτουν αιτήματα και εκφράζουν οραματισμούς προς την Πολιτεία υποστηρίζοντας λογικές διεκδικήσεις. Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να επιτευχθούν τέτοιοι στόχοι. Τα τελευταία χρόνια, λόγω της ευρωπαϊκής μας πορείας, όλο και περισσότερο εξετάζεται ο φάκελος που υποστηρίζει ένα αίτημα. Ο σχεδιασμός και η μελέτη προέχουν, αλλά εξετάζονται σοβαρά και οι κοινωνικές διαθεσιμότητες για την υποδοχή ενός νέου θεσμού, δηλαδή σε ποιο βαθμό το πολιτισμικό επίπεδο της κοινωνίας είναι έτοιμο να υποδεχτεί και να ενσωματώσει το νέο και πόσο οι υπάρχουσες υποδομές θα μπορέσουν να το στηρίξουν. Ζήσαμε και ζούμε σε δεκαετίες που παρουσιάζονται μεγάλες ευκαιρίες για πολιτισμική ανάπτυξη και τις μάχες κερδίζουν όσοι γνωρίζουν και γρηγορούν, έτοιμοι να γράψουν προτάσεις, αξιοποιώντας με φαντασία τα υπάρχοντα, που μπορούν να ξαναζήσουν με άλλες ίσως χρήσεις στη νέα εποχή.

Αυτές τις γενικές σκέψεις μπορούμε να τις δοκιμάσουμε παίρνοντας για παράδειγμα την υποδοχή του Τμήματος ΤΕΙ, που λειτουργεί, ή ενός πανεπιστημιακού τμήματος που διεκδικούμε ή ενός σύγχρονου θεματικού τεχνολογικού μουσείου ή όποιας άλλης πολιτισμικής δράσης. Τότε θα διαπιστώσουμε πόσο ανάγκη έχουμε να βελτιώσουμε την πολιτισμική μας υποδομή, να οργανώσουμε σε δίκτυο τις υπάρχουσες μονάδες της, βελτιώνοντας ατέλειές τους και ιδρύοντας άλλες που λείπουν.

Σε μια προσπάθεια πληρέστερου σχεδιασμού αναβάθμισης της πολιτισμικής μας υποδομής, η πρώτη πράξη είναι η απογραφή του θησαυρισμένου πολιτισμικού πλούτου των βιβλιακών, των αρχειακών και των μουσειακών συλλογών μας. Σ' αυτό το πλαίσιο μπορεί να ενταχθεί η Χαραμόγλειος, ως ώριμο αίτημα, μαζί με όλες τις άλλες μας συλλογές. Τα ευρωπαϊκά προγράμματα της «κοινωνίας της πληροφορίας», στα οποία μας καλούν να συμμετάσχουμε, πληρώνουν την προσπάθεια που πρέπει εμείς να κάνουμε για να εκσυγχρονιστούμε. Η ανάγνωση στο διαδίκτυο του καταλόγου των προγραμμάτων, που πρόσφατα εγκρίθηκαν, δείχνει ότι οι απαιτούμενες δυνατότητες είναι κοντά στα μέτρα μας.

Γνωρίζουμε τις ανοιχτές πληγές που άφησε στο νομό και στους πολίτες ο σεισμός που ζήσαμε τον Αύγουστο του 2003, και ειδικότερα στις υποδομές των πολιτιστικών εστίων. Η υπερπροσπάθεια για την επούλωση των πληγών ίσως είναι παραγωγικότερη στο πλαίσιο ενός πληρέστερου σχεδιασμού για τις πολιτιστικές υποδομές, που εκτός από την κτιριακή της επάρκεια θα περιλάβει και τη μηχανογραφημένη καταγραφή των θησαυρών τους, ώστε να γίνουν ηλεκτρονικά προσιτοί. Ίσως αυτό να φαντάζει υπερβολικό, αλλά δεν είναι τίποτε άλλο από το πλαίσιο της «κοινωνίας της πληροφορίας», στην οποία ως χώρα καλούμαστε να ενταχθούμε. Κι εμείς εδώ απόψε μπορούμε να οραματιζόμαστε και να σχεδιάζουμε με ελπίδα, καθώς υποκλινόμαστε στη μνήμη εκείνου που είδε το όραμά του να γίνεται πραγματικότητα, του Αριστοτέλη Χαραμόγλη.

ΧΑΡΑΜΟΓΛΕΙΟΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΛΕΥΚΑΔΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ
Γεώργιος Γληγόρης, Δήμαρχος Λευκαδίων

ΚΕΙΜΕΝΑ

Δημήτρης Χ. Σκλαβενίτης, Αριστοτέλης Α. Χαραμόγλης
Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης, Σπύρος Γ. Ασδραχάς

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΛΕΥΚΑΔΑΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΕΥΚΑΔΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΛΕΥΚΑΔΑ 2004